

Gabriel Gorodetsky Historiador i editor d'“El cuaderno secreto”

“No hi ha diàleg quan creus que l'altre és el dimoni”

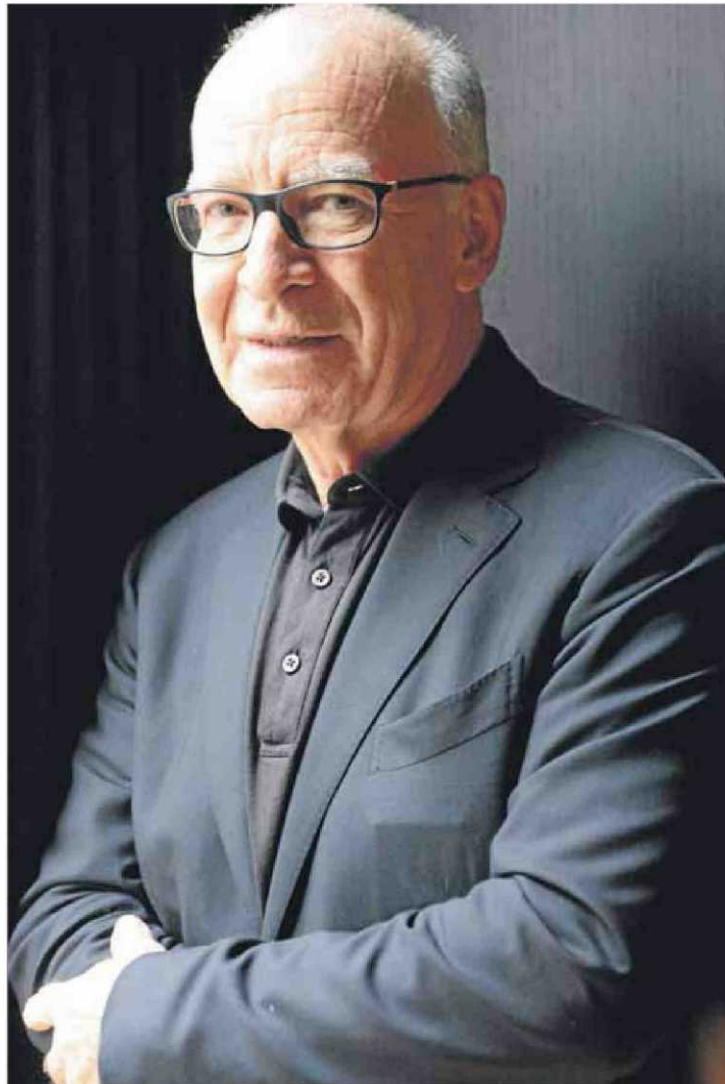
DISTÀNCIA • “Un dels problemes dels anys trenta era la sospita mútua entre Rússia i Occident, que neix abans de la Unió Soviètica” **HISTÒRIA** • “Quan l'URSS s'esfondra tampoc arriba la reconciliació i, avui, tornem a parlar de l'amenaça russa” **REPETICIÓ** • “Tenim els mateixos ingredients que abans de la Segona Guerra Mundial, però l'erupció pot ser diferent”

Marta Monedero
BARCELONA

Diplomàtic culte i obsesionat a anotar-ho tot malgrat el risc de ser purgat per Stalin, Ivan Maiski va ser l'ambaixador soviètic a Londres del 1932 al 1943, on va viure l'auge de Hitler, la guerra civil espanyola i la invasió alemanya de Polònia. A la capital britànica també va tenir temps de teixir una densa xarxa de contactes i es va fer amic de George Bernard Shaw, H.G. Wells i Winston Churchill. L'investigador d'Oxford Gabriel Gorodetsky recull i fa una valuosa edició dels diaris de Maiski a *El cuaderno secreto* (RBA), un material únic i privilegiat per entendre la rebotiga de la política durant els volts de la Segona Guerra Mundial.

Com troba els diaris de Maiski?
L'NKVD va arrestar Maiski el 1953 i li va confiscar els diaris. Quan el van deixar lliure no els hi van tornar perquè deien que contenien molts secrets d'estat, però van deixar que els mirés dues hores al dia quan escrivia les seves memòries. Més endavant, els caps de la diplomàcia soviètica i israeliana em van demanar de dirigir un equip que estudiés la relació rusoisraeliana i l'arxivista del Ministeri d'Afers Estrangers rus em va dir que recordava una descripció de la primera trobada entre sionistes i soviètics a Londres que sortia als diaris de Maiski. Per mi va ser com trobar or.

Sorpren la influència del factor humà en la política soviètica.
Per mi és el més decisiu. Les percepcions sobre els russos eren ideològiques i no ens havíem fixat en les personalitats potser perquè no teníem accés a molt material. Els diaris de Maiski són fantàstics pel retrat que fan dels diplomàtics soviètics. Els russos usen un terme per definir la cuina de la política, el lloc on es decideixen les coses importants.

Gabriel Gorodetsky, historiador i editor israelià ■ JUDIT FERNÁNDEZ

Maiski anava per lliure?
Era un cosmopolita revolucionari que passava molt de temps fora en comparació amb funcionaris com Stalin i Molotov. El llibre deixa clar el xoc entre aquests dos mons, el socialisme més obert i el més bolxevic, però el més perillós a l'època del terror era escriure un diari, i d'aquí el valor dels de Maiski.

Diu que era un comunista però escrivia com un burguès.
Sí, perquè se situa al centre del relat i és conscient del seu rol històric, una mica com Churchill. Sap que és en un lloc important i que té un paper significatiu. I és burguès perquè descriu la vida quotidiana, les arts, les seves relacions amb Bernard Shaw...

Inclou moltes tafaneries...
Sí, amb observacions sobre la gent, i això no és gens marxista. Els diaris tenen poca ideologia.

I dedica espai als detalls i les descripcions.
Cap diari detalla com aquest era Churchill. No és només una finestra al món soviètic, sinó als líders britànics de l'època.

D'Oxford a Tel-Aviv

Professor a les universitats d'Oxford i Tel-Aviv, l'israelià Gabriel Gorodetsky (1945) ha estat professor visitant del Centre Internacional Woodrow Wilson de Washington i de l'Institut d'Estudis Avançats de Princeton. Des de fa cinc dècades estudia la política exterior russa i el 2010 va rebre un doctorat *honoris causa* en humanitats per la Universitat Estatal de Rússia. Ha publicat 'Grand delusion: Stalin and the German invasion of Russia' (1999) i 'Russia between east and west: Russian foreign policy on the threshold of the 21st century' (2003). També ha editat els diaris d'Ivan Maiski, dels quals 'El cuaderno secreto' és el primer de tres volums.

Com es fa amic de Churchill?

De jove, Maiski viu al Regne Unit, on coneix molts intel·lectuals i també la societat britànica. Quan hi torna com a ambaixador, es preocupa per influir en l'opinió pública a través dels diaris, els banquers... Ell estableix l'escola diplomàtica soviètica moderna. S'entén amb Churchill pel pragmatisme comú i fins i tot el visita a la casa de camp, però també és amic d'Azcarate, l'ambaixador espanyol.

Creu que Maiski no va treballar prou a favor de la intervenció en la Guerra Civil espanyola?

Els arquitectes de la no-intervenció van ser els britànics i els francesos, no els russos. Els diaris mostren com Espanya era a l'altra banda del món per a Moscou, més interessat a tenir bona relació amb l'aliança anglofrancesa. Però Maiski no comparteix la idea de Moscou de no intervenir-hi.

La història es pot repetir amb el procés català actual?

La història es repeteix, però mai de la mateixa manera. Hi ha moltes similituds entre el cas d'Espanya i Catalunya, però també amb el *Brexit* o l'auge de Trump. L'atmosfera, la sensació d'inseguretat, l'atur, la divisió entre rics i pobres... Tenim els ingredients que hi havia als anys trenta, però l'erupció pot ser diferent.

“Rússia és una endevinalla embolicada en un misteri dins d'un enigma”, deia Churchill. La frase encara és vigent?

Un dels problemes dels anys trenta era la sospita mútua entre Rússia i Occident, que no ve de l'era soviètica sinó de Pere el Gran. La por al comunisme alimentava la política britànica, però quan l'URSS s'esfondra tampoc arriba la reconciliació, i avui tornem a parlar de l'amenaça russa. No hi ha diàleg quan penses que l'altre és el dimoni, i Maiski mostra com les decisions es prenen per sospites mútues. ■